

Kralupský dialog s Vltavou

Vltava v Kralupech
v pondělí 3. 6. 2013.

FOTO: RADKA SALÁNOVÁ

Každá povodeň je jiná. To, co bylo minule, už většinou neplatí a je třeba vždy začít znovu rozbořem situace. Při vyhodnocení červnové povodně 2013 jsme si kladli otázku, co lze příště udělat jinak a lépe pro to, aby následky další velké povodně byly eliminovány.

Nejprve je dobré se podívat do minulosti. Za posledních devět století bylo na Vltavě zaznamenáno zhruba 60 povodní s průtokem větším než 2200 m³/s. V některých případech byl dosažen průtok téměř 5000 m³/s. K největší změně v povodí došlo vybudováním Vltavské kaskády, která zažila pouze tři velké povodně. V roce 1954 došlo k výjimečnému účinku nedokončené a poloprázdné nádrže Slapy, která transformovala podobnou povodeň jako v roce 2013 na neškodný průtok 2265 m³/s. Stavitelé Slap tehdy byli glorifikováni. Po téměř 60 letech nemají Slapy dle platného manipulačního řádu vymezen žádný retenční prostor a mohou tedy být teoreticky udržovány v úplně plném stavu. To se v červnu 2013 ukázalo jako nesprávné, protože právě dílčí povodí Slap pod Orlickou zdrží bylo zasaženo 100 mm jednodenní srážkou a Slapy tentokrát níže položeným obcím nepomohly.

Povodeň v roce 2002 se vyznačovala dvěma vlnami, z nichž druhá, která přišla týden po první vlně, předčila s průtokem 5300 m³/s veškeré novodobé záznamy. Tato zkušenost nejspíše v roce 2013 přiměla ústřední krizový štáb předejít riziku účinku případné druhé vlny maximálním uvolněním retenčního prostoru v kaskádě, což mělo nepříznivý vliv zejména na Dolní Povltaví. Povodeň v roce 2013 byla ČHMÚ vyhodnocena jako 30letá s průtokem 3040

m³/s. Překvapila nás především extrémními odtoky z dílčích povodí malých vodotečí, včetně pražské aglomerace, a bylo štěstím, že intenzivní srážky nezasáhly větší část území.

Stále je potřeba mít na paměti, že Vltavská kaskáda je i při „dostatečném retenčním prostoru a správné manipulaci“ schopná transformovat povodňové průtoky pouze z 46 % plochy povodí Vltavy. Velké nebezpečí pro Dolní Povltaví hrozí z povodí Berounky, která tvoří 31,5 % plochy povodí s prakticky neregulovatelným odtokem. Uvedené dokladují i záznamy o povodni z roku 1872 s kulminací 3300 m³/s. Ta zasáhla Berounsko extrémně, místy i více než 200 mm jednodenní srážkou. Navíc měla nevídaně rychlý nástup a způsobila ztrátu několika set lidských životů.

Určitým překvapením loňské povodně byly zjištěné rozdíly hladin při porovnání obou velkých novodobých povodní let 2002 (500letá) a 2013 (30letá). Od Prahy až k Dolánkům byly zjištěny celkem rovnoměrné rozdíly hladin 3,2 až 3,8 m. V Kralupech byl zaznamenán rozdíl pouze 1,8 až 2,0 m, v Nelahozevsi 1,4 m, v Nové Vsi 0,5 až 0,7 m a ve Vraňanech 0,2 m. Odpovědné orgány zatím neumí přesně vysvětlit tyto anomálie, kdy území nad soutokem je při povodni plněno vodou. Nelze vyloučit vliv mohutnosti povodňového průtoku Labe v Mělníku, různých protipovodňových hrází vybudovaných po roce 2002, nekapacitního přemostění tělesa dálnice D8 u Nové Vsi, různými náletovými křovinami zneprůchodněné inundace a možná i od samého počátku nedostatečně kapacitního uměle vybudovaného koryta pod Mířejovickým jezem (projekt císaře pána provedený v rámci

tzv. odkanalizování Vltavy na začátku 20. století). Jisté však je, že v případě táhlého průběhu nebo většího objemu povodňové vlny mohou být Kralupy tímto efektem „zpětného vzduť“ ohroženy i při obdobném 30letém průtoku jako v roce 2013, kdy se území nebo chcete-li „škopek“ od Mělníku plní a odtok z něj je menší než přítok.

Kralupy jsou při průtocích větších než 3000 m³/s významně ovlivněny ze tří stran: průtokem z celé horní Vltavy, vzduťm Vltavy od Mělníka i velikostí průtoku v Zákolanském potoce. Na všechny tyto aspekty nesmíme při průchodu příští povodně i řešení změn v území zapomenout. Jak jsme si ověřili při loňské povodni, o rozsahu zaplavení města totiž rozhodují i velmi malé přírůstky průtoku a každý centimetr při kulminaci zvětšuje rozsah zaplavení.

Zaplavení centra Kralup výrazně ovlivňuje i vzduť na mostovkách překlenujících ústí Zákolanského potoka (viz článek v prosincovém čísle Zpravodaje). Krizový štáb v Kralupech právě z tohoto důvodu v průběhu povodně 06/2013 žádal o mimořádnou manipulaci na Vltavské kaskádě pro zploštění vrcholu kulminačního průtoku. I po odeznění povodně pokračuje rozsáhlá aktivita starosty Kralup Petra Holečka, který nejvyšším představitelům státní správy jasně definoval společenskou potřebu provedení změn v pojetí a organizaci protipovodňových opatření.

Lze snížit účinky povodní na Vltavě?

I přes nepředvídatelnost průběhu a mohutnosti příští povodně jsme přesvědčeni, že ano. Město zadalo odborný posudek nezbytných vnějších opatření pro snížení negativních účinků příští velké povodně. V posudku je doporučeno dvojnásobné zvětšení retenčního prostoru na VD Orlík (na 120 mil. m³) a vymezení retenčního prostoru na VD Slapy (o velikosti 22 mil. m³). Vltavská kaskáda by poté umožnila mnohem účinnější snížení kulminace velkých povodní na „neškodný“ průtok 2200 až 2500 m³/s. Dále jsou navržena tato organizační opatření: vytváření dalších retenčních prostor při vydání výstrahy na povodňovou bdělost a při vydané výstraze na extrémní nasycení půdy v předmětném povodí, prověření a nové stanovení průběhu tzv. neškodného průtoku v korytě pro možnost maximálního uvolňování retenčních prostor v kaskádě, zřízení nového měrného profilu kategorie A pod VD Dolany - Dolánky. Jsme přesvědčeni, že prosazení zvětšení objemu retenčních prostor na vodních dílech i změny postupů při převádění povodní jsou nevyhnutelné.

ING. MARTIN JAKOUBEK A KOLEKTIV, VHS PROJEKT